

SXEDIO.7P

13.9.1957: Ο ΝΙΚΟΣ ΣΑΜΨΩΝ ΜΕΤΑΦΕΡΕΤΑΙ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΟΝ ΝΙΚΟ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ ΣΤΙΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΕΣ ΦΥΛΑΚΕΣ **WOORMWOOD SCRUBS** ΟΠΟΥ ΡΙΧΝΕΙ ΤΗΝ ΙΔΕΑ ΑΠΟΔΡΑΣΗΣ ΩΣΤΕ ΝΑ ΚΤΥΠΗΣΟΥΝ ΑΚΟΜΑ ΚΑΙ ΤΗ ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ ΣΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ

Στα **1957** οι Κεντρικές Φυλακές της Κύπρου ήταν υπερπλήρεις από κρατούμενους και ιδιαίτερα βαρυποινίτες. Και οι επανειλημμένες αποδράσεις ανησυχούσαν ιδιαίτερα τους βρετανούς, οι οποίοι, παρά τα αυστηρά μέτρα που έπαιρναν δεν εύρισκαν τρόπο να τις σταματήσουν.

Και το σοβαρότερο για τους άγγλους ήταν ότι αυτοί οι αγωνιστές στη συνέχεια συνενώνονταν και πάλι με το αντίρτικο και ενέτειναν τη δράση τους γνωρίζοντας πρόσωπα και πράγματα ή μεταφέροντας έξω, πιο ελεύθερα τώρα, όλες τις πληροφορίες που είχαν συγκεντρώσει στις Φυλακές από τους συγκρατούμενους τους.

Και μια και είχαν περάσει αρκετό χρονικό διάστημα μέσα στις Φυλακές γνώριζαν τα αδύνατα σημεία και βοηθούσαν και τους άλλους να δραπετεύουν.

Φυλακισμένοι αγωνιστές της ΕΟΚΑ όπως οι Πολύκαρπος Γιωρκάτζης που απέδρασαν από τις Φυλακές είχαν δώσει, παράλληλα με την απόδραση τους, ισχυρό πλήγμα στις προσπάθειες των βρεττανών να ανακόψουν την εξέγερση των κυπρίων.

Έτσι ο διευθυντής των Κεντρικών Φυλακών Αϊρονς βρήκε τον τρόπο του να ανακόψει αυτό το κύμα των αποδράσεων: Θα μετέφερε μερικούς από τους κρατούμενους στις Φυλακές της Αγγλίας.

Εκεί πίστευε θα τους έκανε τη ζωή πιο δύσκολη και από την άλλη δεν θα εύρισκαν συνεργάτες για να τους βοηθήσουν να αποδράσουν και να συνενωθούν και πάλι με την ΕΟΚΑ.

Αλλα όμως ήταν τα σχέδια του Αϊρονς και άλλα του Νίκου Σαμψών.

Στις φυλακές της Αγγλίας μεταφέρθηκαν συνολικά **30** αγωνιστές, κυρίως βαρυποινίτες που θεωρούνταν επικίνδυνοι από τον Αϊρονς: Ρένος Κυριακίδης, Γιώργος Σκοτεινός, Κίκης Φιλιαστίδης, Πέτρος Στυλιανού, Λοΐζος Χατζηλοΐζου, Γιώργος Ιωάννου, Σωκράτης Λοΐζίδης, Επιφάνης Παπαντωνίου, Βίας Λειβαδάς, Γρηγόρης Γρηγοράς, Ευάγγελος Παναγιώτου, Ανδρέας Σάββα, Θάσος Σοφοκλέους, Νικόλας Λοΐζου, Φώτης Χριστοφής, Νίκος Σαμψών, Νίκος Σοφοκλέους, Νίκος Τσαρδελλής, Γιαννάκης Επαμεινώνδας και Μιχαλάκης Ρωσσίδης.

Επίσης σε κατοπινό στάδιο μεταφέρθηκαν στις φυλακές της Σκωτίας οι Γιώργος Μάτσης, Χαράλαμπος Χριστοδούλου (Μπαταριάς), Λεωνίδα Στεφανίδης, Κώστας Πιττάκης, Ανδρέας Παρασκευάς, Ανδρέας Τσιάρτας, Σταύρος Ποσκώτης, Νίκος Μουστάκης, Ανδρέας Χουβαρντάς και Νίκος Σπανός ενώ ο Νίκος Βρακάς μεταφέρθηκε στις φυλακές στην **Island White**.

Πρώτος σταθμός των πρώτων **20** βαρυποινιτών που εξορίστηκαν στη Βρετανία οι φυλακές του **Wormwood Scrubs**, ένας χώρος όπου οι κύπριοι αγωνιστές υπέφεραν τα πάνδεινα εκτεθειμένοι στη βία των φρουρών των φυλακών και των βρετανών εγκληματιών.

Ο Βίας Λειβαδάς περιγράφει ως εξής τις φυλακές αυτές: (Εφημερίδα ΑΓΩΝ **19.3.1989**):

" Οι τοίχοι των φυλακών ήταν πανύψηλοι. Ένα τεράστιο μουντό, βαρύ κτίριο που μας πλάκωνε την καρδιά. Το περιβάλλον γύρω μας εχθρικό. Κάθε λογής εγκληματίες, ομοφυλόφιλοι, με ποικίλες διαστροφές. Κι εμείς μια ασυνήθιστη ομάδα από ιδεολόγους να κυκλοφορούμε σ αυτό το περιβάλλον, χωρίς να μπορεί να μας αγγίξει.

Τα κελιά ήταν μόνο για ένα άτομο **2x3** μέτρα με ένα φεγγίτη αρκετά ψηλά, που να μη μπορούμε να βλέπουμε έξω. Ένα κρεβάτι στη μια πλευρά με τρεις κουβέρτες, στη γωνιά κτισμένο στον τοίχο ένα σανίδι που το ονόμαζαν "τραπέζι", μια καρέκλα κι ένας κουβάς για έκτακτες ανάγκες το βράδυ. Αυτή ήταν η "επίπλωση"

του κελιού".

Ανάμεσα στους κρατουμένους και τρεις αγωνιστές του Ιρλανδικού Δημοκρατικού Στρατού IRA που πολεμούσαν κι αυτοί τη βρετανική κυριαρχία στην πατρίδα τους.

Ο κοινός εχθρός τους ένωσε. Σε λίγο οι κύπριοι αγωνιστές συνδέθηκαν με τους ιρλανδούς Σην Μακσίοφεν, Μάγκνους Οκάννουμ και Ντόναλντ Ομαρκάντυ".

Η ομάδα των ιδεολόγων κυπρίων, όπως αναφέρει ο Βίας Λειβαδάς, κατόρθωσε να κερδίσει γρήγορα, ακόμα και την εμπιστοσύνη του ίδιου του κυβερνήτη των Φυλακών.

" Όταν έφτασαν οι πρώτοι κατάδικοι αγωνιστές στις Φυλακές του Λονδίνου, είχε πρηγηθεί η φήμη "των σκληρών τρομοκρατών". Ο Κυβερνήτης τους κάλεσε στο γραφείο του. Τέσσερις σωματοφύλακες τον φρουρούσαν, ήταν φοβισμένος. Μίλησε μαζί τους. Διαπίστωσε με έκπληξη ότι μπροστά του είχε επιστήμονες, φοιτητές, ανθρώπους πνευματικά και ηθικά ανώτερους, ιδεολόγους. Δεν μπορούσε να αποκρύψει την έκπληξη του. Ρώτησε: "Εσείς είσαστε οι τρομοκράτες" κι έδωξε τους σωματοφύλακες. Κατάλαβε. Εγινε πολύ φιλικός και όταν μιλούσε μαζί μας έδειχνε εκτίμηση που ενισχυόταν από την αξιοπρεπή στάση των αγωνιστών. Από την άλλη όμως τηρούσε με φροντίδα τα αυστηρά μέτρα ασφάλειας γύρω μας, γιατί γνώριζε ότι ο πόθος μας ήταν η απόδραση και ότι δεν λογαριάζαμε τον κίνδυνο ούτε την ίδια τη ζωή μας".

Ωστόσο όμως οι φρουροί των κυπρίων αγωνιστών έβλεπαν τα πράγματα με διαφορετικό φακό. Κι έστρεψαν εναντίον τους, τους κρατουμένους, που απειλούσαν να λυντσάρουν τους κυπρίους.

Προσθέτει ο Βίας Λειβαδάς:

"Από την άλλη οι κύπριοι συνάντησαν ένα καθαρά εχθρικό κλίμα. Παρασυρόμενοι από τους δεσμοφύλακες, οι κατάδικοι του κοινού ποινικού δικαίου, (οι Κύπριοι αγωνιστές αναγνωρίζονταν από τους άγγλους μόνο ως "τρομοκράτες") οργανώθηκαν για να κτυπήσουν

τους κυπρίους και ίσως για να τους σκοτώσουν. Ένα απόγευμα συγκεντρώθηκαν απειλητικά στο μεγάλο εσωτερικό διάδρομο που χρησιμοποιείτο σαν τραπεζαρία. Όταν πλησίασαν στη θέση όπου βρίσκονταν οι κύπριοι φωνασκούντες με τα χέρια τεντωμένα απειλητικά μπήκαν στη μέση οι ιρλανδοί αποφασισμένοι να υποστηρίξουν τους κύπριους αγωνιστές. "Μόνο πάνω από τα πτώματά μας θα αγγίξετε τους κύπριους" τους δήλωσαν. Μπροστά στην ομάδα από εννιά αποφασισμένους για όλα άντρες, κόπασαν οι φωνές των κασταδίκων του κοινού ποινικού δικαίου. Όταν βεβαιώθηκαν ότι οι αγωνιστές εννοούσαν αυτό που που έλεγαν, οι απειλούντες σκόρπισαν. Ποτέ πια δεν τόλμησαν να απειλήσουν κανένα μας, αλλά μας αντιμετώπιζαν με "σεβασμό" ή φόβο".

Ετσι στις 13 Σεπτεμβρίου ο Νίκος Σαμψών μεταφερόταν στις φυλακές του **Wormwood Scrubs**. Εκεί βρίσκονταν ήδη δεκαπέντε εξόριστοι αγωνιστές της ΕΟΚΑ, ενώ σε δυο μήνες θα έφθαναν άλλοι τρεις.

Με ένα μπογαλάκι στο ένα χέρι Νίκος Σαμψών και με το άλλο προσδεδεδεμένος με χειροπέδες με το Νίκο Σοφοκλέους έφθασε στις φυλακές και βρέθηκε και πάλι ανάμεσα σε γνώριμα πρόσωπα: Τους συναγωνιστές του.

Μερικούς τους γνώριζε και άλλους όχι. Ομως ο κοινός σκοπός που τους συνέδεε, που δεν ήταν άλλος από τον αγώνα για την ελευθερία της Κύπρου και την Ένωση με την Ελλάδα, τους συνένωσε αμέσως και δημιούργησαν δικό τους μέτωπο.

Ο ίδιος ήταν γνωστός σε όλους. Τα όσα είχε προσφέρει στον αγώνα, η απεινή καταδίωξη των άγγλων, τα βασανιστήρια που υπέστη στις φυλακές στην Κύπρο, η μεγάλη δίκη του που συγκλόνησε το παγκύπριο, η καταδίκη του σε θάνατο και οι κινητοποιήσεις του Κυπριακού λαού για τη μετατροπή της θανατικής του ποινής, ήταν μερικά γεγονότα που συνέβαλαν ώστε η φήμη του να φθάσει μέχρι κι αυτές ακόμα τις βρετανικές φυλακές.

Οι βρετανοί φρουροί ακόμα και οι κατάδικοι, γνώριζαν με ποιον είχαν να κάνουν.

Και πριν καλά, καλά πατήσει το πόδι του στις φυλακές και φορέσει τη στολή του καταδίκου, όλοι οι φρουροί τα έβαλαν μαζί του, είτε για να του κάνουν τη ζωή δυσκολότερη, είτε για να τον εκδικηθούν για τις τόσες εκτελέσεις των βρετανών, τις οποίες δεν έκαμνε καμιά προσπάθεια για να τις το αποκρύψει.

Οι άλλοι αγωνιστές της ΕΟΚΑ είχαν ήδη γνωριστεί με τους τρεις Ιρλανδούς που κρατούνταν στις φυλακές. Μόλις τους σύστησαν στο Νίκο Σαμψών, αυτός τους κοίταξε με περιέργεια και στη συνέχεια τους πέταξε:

- Πόσο καιρό είσαστε στις φυλακές αυτές;

Οι τρεις του ανέφεραν το χρόνο που βρίσκονταν κρατούμενοι. Άλλος δέκα μήνες, άλλος δυο χρόνια.

- Και γιατί δεν δραπετεύετε; τους πέταξε.

- Πώς, είναι πολύ δύσκολο να κάνουμε κάτι τέτοιο.

- Ποιος σας είπε ότι είναι δύσκολο. Εχετε δοκιμάσει; Εμείς στην Κύπρο το κάνουμε τόσο συχνά. Δεν είναι ντροπή για σας, οι άλλοι συναγωνιστές σας να βρίσκονται έξω και να σκοτώνονται, κι εσείς να μένετε εδώ στα ήσυχά σας; Είμαι κι εγώ πρόθυμος να δραπετεύσω μαζί σας και να δράσουμε μαζί.

Οι Ιρλανδοί ξαφνιάστηκαν.

- Μαζί; Και πού να δράσουμε;

- Στο Λονδίνο για παράδειγμα. Να σκοτώσουμε την ίδια τους τη Βασίλισσα. Να πάμε με χειροβομβίδες και σαν καμικάζι να τις ανατινάξουμε και να σκοτωθούμε κι εμείς. Έτσι θα δώσουμε ένα πλήγμα στην καρδιά της βρετανικής αυτοκρατορίας.

Φαινόταν αδύνατο για τους Ιρλανδούς να σκεφθούν απόδραση από τις φυλακές όπου κρατούνταν. Οχι όμως για το Νίκο Σαμψών, που άρχισε από την πρώτη ημέρα που πάτησε το πόδι του στις φυλακές να τον απασχολεί θέμα απόδρασης.

Το θέμα της απόδρασης δεν απασχολούσε μόνο το Νίκο Σαμψών αλλά και τους άλλους συναγωνιστές του. Και τις επόμενες μέρες πήραν τις αποφάσεις τους.

Εξέλεξαν μάλιστα και τριμελή επιτροπή απόδρασης, η οποία ήλθε σε πιο στενή επαφή με τους Ιρλανδούς, που ανέλαβαν να βοηθήσουν.

Τα σχέδια έμειναν μόνο στα όνειρα των κρατουμένων- προσωρινά όμως. Γιατί ο Νίκος Σαμψών δεν έλεγε να τα βάλει κάτω μέχρι που να του δινόταν η ευκαιρία να κτυπήσει για άλλη μια φορά τους βρετανούς- αυτή τη φορά στην ίδια τους την πατρίδα.

Οι δυσκολίες φαίνονταν πραγματικά αξεπέραστες και όταν χαλάρωσαν κάπως τα μέτρα και εντάθηκαν οι επισκέψεις κυπρίων της Αγγλίας κινητοποίησαν γνωστούς τους βουλευτές του Εργατικού Κόμματος, οι οποίοι κατήγγειλαν τα βασανιστήρια στα οποία υποβάλλονταν.

Οι αγγλικές αρχές αποφάσισαν να τους απομακρύνουν εντελώς από το Λονδίνο, ώστε να σιγήσουν, μια και καλή, οι φωνές τους.

Ετσι αφού συγκέντρωσαν τους κυπρίους κρατουμένους και αφού τους χώρισαν σε δυο ομάδες τους μετέφεραν ύστερα από μακρά πορεία στις Φυλακές του **Wakefield** στο **Yorkshire** κοντά στα σύνορα με τη Σκωτία.

Επρόκειτο για Φυλακές ύψιστης ασφάλειας που είχαν κτισθεί το **1404** για να κρατούνται οι πιο επικίνδυνοι κακοποιοί, μια και τα μέτρα ασφαλείας, που λαμβάνονταν ήταν τέτοια, που δεν υπήρχε περίπτωση απόδρασης.

Στις Φυλακές αυτές μεταφέρθηκαν οι Νίκος Σαμψών, Γρηγόρης Γρηγοράς, Γιώργος Ιωάννου, Ρένος Κυριακίδης, Βίας Λειβαδάς, Ανδρέας Σάββα, Γιώργος Σκοτεινός, Νίκος Σοφοκλέους, Νίκος Τσαρδελλής και Νικόλας Λοΐζου.

Οι άλλοι δέκα συναγωνιστές τους μεταφέρθηκαν στις Φυλακές του **Maidstone** του Κεντ.